

Кіхтенко С. С.

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова

ІНДИВІДУАЛЬНА Й СУСПІЛЬНА БАГАТОМОВНІСТЬ У НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Сучасна професійна педагогічна діяльність змінює вимоги професії до людини. А це означає, що вимоги до професійно важливих якостей (ПВЯ) професіонала також змінюються. Тобто, ми повинні розуміти що вимоги професії змінюючись одночасно змінюють вимоги до професіонала. Розглянемо це на прикладі професії вчителя. Спочатку звернемо увагу на підготовку спеціаліста. Якщо людина (випускник загальноосвітнього закладу України) обирає професію вчителя тоді навчатися на професію можна обираючи відповідну спеціальність, наприклад, в УДУ імені Михайла Драгоманова. Вибір спеціальності потребує від молодшої людини розуміння об'єкта праці професіонала. Під об'єктом праці розуміють, наприклад, молодших школярів. Тим самим обирається професія вчителя і спеціальність «Початкова освіта». Також можна звернути увагу на спеціалізацію. Спеціалізація може відрізнятися в різних навчальних закладах (університетах). Таким чином, якщо молода людина (випускник загальноосвітнього закладу України) планує працювати з учнями початкових класів і викладати, наприклад іноземну мову, тоді ми розуміємо під об'єктом праці учнів 1 – 4 класів. Вимоги професії до людини у загальному розумінні професійної діяльності водночас доповнюються вимогами об'єкта праці майбутнього професіонала, а також вимогами спеціалізації. У цьому прикладі мова йде про розуміння вимог професії до людини у зіставленні з професійно важливими якостями професіонала. Учні (молодші школярі) і методика роботи в початкових класах відрізняється від роботи вчителя у середніх або старших

класах. Учителю необхідно опановувати практику професійної діяльності в розумінні об'єкта праці, а саме: учнями віком від 6 до 10 (11) років.

Спеціалізація роботи, наприклад викладання іноземної мови, потребує вивчення методики викладання з урахуванням вікових особливостей учнів початкових класів (згідно з нашим прикладом). Тому вимоги професій до людини і професійно важливі якості професіонала узгоджуються між собою і змінюються разом зі змінами які відбуваються у сучасній освіті і у системі підготовки майбутнього професіонала (за спеціальностями і спеціалізаціями).

Практичні вправи сучасного вчителя доповнюються новими методами і методиками педагогічної майстерності. Учителю необхідно володіти новими технічними, технологічними прийомами, які застосовуються у процесі педагогічної діяльності. Темп впровадження нових видів професійних дій нарощується, і це пов'язано з темпом розвитку технологій у сучасному світі.

На розвиток професійно важливих якостей професіонала впливає кількість часу на підвищення кваліфікації вчителя. Оволодіння новими знаннями і відпрацьовування нових методів потребує від сучасного професіонала постійної уваги. Саморозвиток в цьому питанні виходить на перше місце. Окрім зрозумілих педагогічних методів необхідно (кожні 6 місяців) відслідковувати і знаходити нову інформацію, самоудосконалювати свої особисті якості. Впроваджувати нові методи у своїй професійній діяльності. Тобто бажано двічі на рік оновлювати свої знання і доповнювати необхідним згідно із змінами. Коли професіонал, а згідно з нашим прикладом «Учитель іноземної мови» початкових класів, використовує нові технології і може показати своїми професійними діями упродовж уроку «віртуозне» володіння (інтернет-технології) роботи з педагогічною інформацією, тоді в учнів 1 – 4 класів такий учитель буде сприйматися як людина, у якої треба вчитися. До того ж майстерність педагога – це вміння знаходити спільну мову з учнями. Комунікація й організація педагогічної діяльності є вимогами професії до людини.

Розглядаючи приклад, ми можемо зрозуміти що сучасна педагогічна практика змінюється. Сучасний професіонал значно відрізняється (згідно з вимогами) від того, який був ще 5 років раніше. Науковці різних країн обмінюються своїм досвідом роботи. Щоб залишатися у професії і йти разом з розвитком технології, на мою думку, потрібно приділяти увагу постійному вдосконаленню особистих професійно важливих якостей професіонала з одночасним нарощуванням професійних педагогічних знань, умінь і навичок. Професіоналу необхідно вивчати досвід науковців і мати чіткі уявлення перспектив саморозвитку. Володіння іноземними мовами відкриває у цьому сенсі багато можливостей для вивчення наукової думки професіоналів різних країн. Володіння декількома мовами на сьогодні – це результат зміни вимог до професійної діяльності професіонала. У загальному розумінні на перше місце виходять особисті якості професіонала, доповнені ґрунтовними загальними знаннями професії. Тобто працюючи педагогом необхідно зрозуміти, що на будь-якому місці праці професіонал виступає професіоналом.

У методичному посібнику «Науково методичні засади реалізації моделі багатомовної освіти в закладах загальної середньої освіти з навчанням мов корінних народів і національних меншин» автори зазначають наступне: «...зрозуміло, що маленькі двомовні діти налаштовані на специфічне мовне середовище, в якому вони опинилися. Справжня проблема для пояснення розвитку функціональної двомовності полягає у виявленні точних зв'язків між цим середовищем і використанням наявних у ньому мов дитиною. Послідовність вивчення мов, урахування їхньої синергії у процесі навчання, механізми переносу базових компетентностей – у цьому напрямі відбуваються дослідження формування багатомовної особистості на сучасному етапі. Зокрема, актуальною є проблема методики викладання іноземної мови як М3, М4» (Фідкевич О. Л та ін. 2023: 19). «У європейських країнах є багатий досвід із запровадження різноманітних моделей багатомовної освіти, які водночас мають спільну рису – спрямованість на підтримку багатомовного середовища з метою формування багатомовної

компетентності здобувачів освіти» (там само: 5). В Україні ця галузь ще тільки починає розвиватися, утім становлення багатомовної освіти набуває рис цілеспрямованого та інтенсивного процесу, який має забезпечити виконання завдань мовної і освітньої політики нашої країни (там само). У закладах загальної середньої освіти України освітній процес здійснюється державною мовою, а також 9 мовами національних меншин. Як предмет вивчається 31 мова, зокрема 19 мов національних меншин (там само: 6). Утім зміни ще не мають системного характеру, тому на часі – розробка та впровадження ефективної моделі багатомовної освіти, створення науково-методичного забезпечення її реалізації з урахуванням змін, які відбулися в українському освітньому просторі за останні роки (там само). Апробація моделі багатомовної освіти в закладах загальної середньої освіти з навчанням і вивченням різних за правовим і лінгводидактичним статусом мов надала можливість зробити висновки щодо універсальності моделі та схарактеризувати умови ефективності її реалізації відповідно до цих відмінностей (там само: 8). «Матеріали посібника будуть корисними для українських освітян: науковців, вчителів, методистів, студентів педагогічних університетів, сприятимуть ефективності процесу запровадження багатомовної освіти в Україні» (там само).

Список використаних джерел

1. Фідкевич О. Л., Снегірьова В. В., Бакуліна Н. В., Давидюк Л. В. Науково-методичні засади реалізації моделі багатомовної освіти в закладах загальної середньої освіти з навчанням мов корінних народів і національних меншин. Методичний посібник. Київ. Педагогічна думка, 2023. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736103/3/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_2.pdf